[Електронний ресурс]. Режим доступу: http://aif.ua/ articles/ article.aspx?IssueId=275&ArticleId=4252. 9. Коваленко А А. Інститут глави держави в системі органів державної влади // Держава і право. – 2002. – Вип. 17. – С. 70-76. 10. Конституція України. – Х. : Фоліо, 2006. – 48 с. 11. Лемак В. В. Адаптація конституційної системи Словацької Республіки до вимог європейської інтеграції // Держава і право. – 2002. – Вип. 18. – С. 93-98. 12. Пастухов М. Декреты Президента Республики Беларусь как форма чрезвычайного законодательства // Конституционное Право : Восточноевропейское Обозрения. – 1999. – № 2. – С. 44-46. 13. Реут В. Декреты Президента Республики Беларусь: теоретические аспекты и практика издания // Конституционное Право: Восточноевропейское Обозрения. – 1998/1999. – № 4/1. – С. 44-48. 14. Серьогіна С. Г. Теоретично-правові та організаційні засади функціонування інституту президентства в Україні. – Х. : Ксілон, 2001. – 277 с. 15. Сравнительная политика. Основные политические системы современного мира. [Под общ. ред. В. С. Бакирова, Н. И. Сазонова]. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2005. – 592 с. 16. Ткач О. І. Модернізація політичних систем країн Латинської Америки. – К.: Ніка-Центр, 2006. – 312 с. 17. Тодыка Ю. Н. Президент Украины: конституционно-правовой статус / Ю. Н. Тодыка, В. Д. Яворский. – Х. : Факт, 1999. – 256 с. 18. Черкасов А. И. Глава государства и правительство в странах современного мира. – М. : Экзамен, 2006. – 222 с. 19. Шляхтун П. П. Парламентаризм : словник-довідник. – К. : Парл. Вид-во, 2003. – 151 с. 20. Шатіло В.А. Інститут президентства в системі державної влади України. – К.: Український центр політичного менеджменту, 2004. – 159 с. 21. Плахотнюк Н. Г., Мельниченко В. І. Інститут президентства в Україні: становлення та розвиток – К.: Вид. дім "Максимус", 2004. – 224 с. 22. О. М. Литвак, Н. О. Рибалка. Правова природа інституту президентства: Монографія. – Атіка, 2010. – 168 с. 23. Нормотворча діяльність Президента України та її нормопроектне забезпечення: монографія / О. В. Скрипнюк, В. Л. Федоренко, Ю. Г. Барабаш, Я. О, Берназюк та ін.; передм. Ю. В. Ковбасюка; за ред. О. В. Скрипнюка і В. Л. Федоренка. – К.: НАДУ, 2011. – 344 с.

Надійшла до редколегії 12.04.12

УДК 346.54

О. Кологойда, канд. юрид. наук, доц.

САМОРЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ

В статті досліджено історію виникнення саморегулювання, визначено поняття, моделі, організаційно-правові основи та перспективи розвитку інституту саморегулювання професійної діяльності на фондовому ринку.

Ключові слова: саморегулювання, фондовий ринок.

Статья посвячена исследованию истории возникновения саморегулировани;, определено понятие, модели, организационно-правовые основы и перспективы развития института саморегулирования профессиональной деятельности на фондовом рынке.

Ключевые слова: саморегулирование, фондовый рынок.

The article is devoted to the research of history of origin of self-regulation; a concept, models, organizationally are legal bases and prospects of development of institute of self-regulation of professional activity at the fund market, is certain.

Key words: self-regulation, fund market.

Правовий господарський порядок в Україні формується на основі оптимального поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання та державного регулювання макроекономічних процесів, виходячи з конституційної вимоги відповідальності держави перед людиною за свою діяльність та визначення України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави (ст. 5 ГК України). Саморегулювання є реалізацією конституційного права на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів (ч. 1 ст. 36 Конституції України).

Розвиток фондового ринку обумовлює потребу оновлення механізму регулювання шляхом розвитку принципів саморегулювання та підвищення ефективності взаємодії саморегулівних організацій професійних учасників фондового ринку (далі – СРО) і державних органів регулювання.

В умовах фінансової кризи у всьому світі посилюється роль державного регулювання. Професійні об'єднання мають доводити ефективність їх діяльності. Незважаючи на це, поділяємо точку зору Ю. Хорт – фондовий ринок має йти шляхом поступового підвищення ролі СРО та встановлення їх більш тісного зв'язку з регуляторними органами [1].

Проблеми саморегулювання та правового статусу СРО досліджували в своїх працях такі вітчизняні та зарубіжні вчені як Барсукова Е.О., Басова А.В., Васильєва С., Габов А.В., Галов В.В., Грачев Д.О., Гостюк В., Демчак Р.Є., Долинська В.В., Заворотченко І.А., Зенькович О. М., Зинченко С.А., Лескова Ю.Г., Міркін Я.М., Мрясова Ю.Р., Онуфрієнко О.І., Павлодський Є.А., Плескачевський В.С., Тихомиров Ю.А. , Хорт Ю., Хохлов К.С., Хьюїт М., Шерстобоєв О.Н. та інші.

Метою даної статті є визначення поняття, моделей, організаційно-правових засад та перспектив розвитку інституту саморегулювання на фондовому ринку. Пошук оптимальної системи регулювання фондового ринку на засадах поєднання державного регулювання та саморегулювання обумовлюють актуальність проведеного в межах даної статті дослідження.

Вперше терміни "саморегулювання" та "саморегулівна організація" (self-regulatory organization) з'явились в США та Великобританії, що і обумовлює ряд їх особливостей. У 1792 році, прагнучи до встановлення відповідальності та довіри на ринку цінних паперів США, 24 брокера підписали угоду про єдиний рівень комісійних та надання один одному пільг при проведенні переговорів щодо купівлі-продажу цінних паперів. Сучасним прототипом СРО слід вважати Нью-Йоркську фондову біржу, створену у 1792 р. У США selfregulatory organizations стали розвиватися з прийняттям Закону про цінні папери і біржі 1934 р. Пізніше ці норми були включені в параграф 78с Титулу 15 Зводу законів США [2, С. 89-90; 3, С. 42].

Державні інструменти управління та контролю над професійними учасниками ринку цінних паперів з'явились набагато пізніше – на початку XX ст. [4, С.7]. Поява інституту саморегулювання пов'язана з процесами лібералізації, де бюрократизації, дерегуляції, які періодично відбуваються в тих чи інших розвинутих країнах [5, С.133]. Історія вітчизняних традицій саморегулювання підприємницької діяльності сягає кінця XIX поч. XX ст.

Давно відома якісна відмінність узгодження правових засобів при децентралізованому та централізованому методах впливу права на суспільні відносини [6, С. 21]. Історично питання про ефективність централізації та децентралізації в регулюванні економіки загалом та ринку цінних паперів, зокрема, історично змінювалось в різні періоди розвитку економіки. В першій половині XX ст. найбільш ефективною була максимальна централізації та контроль з боку держави. Цим обумовлений небувалий економічний зліт в 20-30-ті роки XX ст. в СРСР. В той же період в більшості західних країн здійснюється значна націоналізація та збільшення державного сектору економіки. В останній третині XX ст. ситуація кардинально змінюється в результаті науково-технічної революції. Більш ефективними з економічної

© Кологойда О., 2012

точки зору стають децентралізація та самоорганізація. Це призводить до перебудови відносин "держава – економіка" на Заході. Здійснюються заходи з децентралізації та зменшення впливу держави на економіку, на перший план виходять методи саморегулювання (наприклад, рейганоміка, політика М.Тетчер, "економічне чудо" Японії та Китаю) [7, С.136].

Більшість вітчизняних вчених адміністративістів кінця XIX початку XX ст. зазначали, що без участі суспільних організацій органи державної влади не в змозі виконати взяті на себе завдання, особливо в сфері управління господарською діяльністю [8, С.221-229; 9, С.69; 10, С. 34 – 40; 11, С. 176 – 180, 12, С. 94-95]. Єлістратов А.І. вважав, що централізація веде до утворення бюрократії [12, С.95]. Тарасов І.Т. зазначав, що потрібно уникати надмірного розширення сфери безпосередньої дії центральної влади. Суспільні організації можуть бути цінним оплотом проти небезпеки, що виникає внаслідок нестриманості, нездатності або недобросовісності уряду. Розширення сфери втручання повинно відбуватись паралельно із децентралізацією [10, С.163]. Умовою вірної організації управління є вірна комбінація урядових органів та органів "соєдинства", яке Тарасов І.Т. розглядав як вільне об'єднання осіб для досягнення спільними засобами визначеної цілі (суспільну установу). Виділено три основні форми "соєдинств": політичне, суспільне та приватне [13, С.65]. Термін "соєдинство" не отримав поширення; замість нього сьогодні використовуються терміни: союз, асоціація, товариство, корпорація і т.ін. На думку, Шпилевського М.М. корпорації та установи не включають всіх ознак "соєдинства" і складають перехідну ланку між урядовими органами та органами суспільними (промисловими, торгівельними палатами) [11, С.178].

Перший указ про товариства та союзи в Росії був виданий 4.03.1906 р. Товариством визначалось об'єднання двох або кількох осіб, що не мало мети отримання прибутку від своєї діяльності [13, С.69]. Економічний розвиток Росії після скасування кріпосного права обумов утворення об'єднань підприємців галузевого характеру. Першими виникли в 1872 р. суспільні організації представників кредитних установ: З'їзд представників російського земельного кредиту та З'їзд представників російських акціонерних банків [10, С. 37 – 63]. Особливою активністю в представництві торгівельно-промислових інтересів відзначались біржові комітети. У статуті Московської біржі 1870 р. було закріплено положення про захист біржовими комітетами інтересів біржового товариства перед урядовими та державними органами [7, С.140].

Кінець XX – початок XXI ст. ознаменувався реформами державного управління [14, С.5]. Одним з нововведень стало впровадження системи саморегулювання, покликаної частково замінити пряму адміністративну дію у ряді галузей економіки.

Значний позитивний досвід саморегулювання накопичили СРО Великобританії, Франції, США. Високий рівень розвитку держави є наслідком розвитку повноцінного громадянського суспільства в результаті чого акти суспільних організацій займають самостійне місце в регульованому просторі поряд з актами державної виконавчої влади. Сучасна держава, що динамічно розвивається обмежує свою безпосередню участь в економічному житті підприємств та заохочує суспільну самодіяльність[15, С.11].

Світовій практиці відомі кілька моделей саморегулювання:

Перший вид – делеговане (обов'язкове) саморегулювання, коли держава передає певні функції з регулювання ринку (наприклад, ліцензування учасників) організації саморегулювання, встановлює правила діяльності таких організацій. Для делегованого саморегулювання характерне встановлення жорсткіших вимог, обов'язкових до виконання. Існує вимога обов'язкового членства суб'єктів професійної діяльності в СРО, страхування відповідальності завдання шкоди третім особам членами СРО (створення компенсаційних фондів), посилюються вимоги до самих СРО. На думку Барсукової Є.О., саморегулювання в даному випадку виступає альтернативою державному контролю та ліцензуванню. СРО делегуються повноваження по контролю за дотриманням відповідності своїх членів встановленим вимогам, що підкріплюється правом застосовувати санкції у вигляді призупинення чи анулювання свідоцтва [16, С.317].

Другий вид – добровільне саморегулювання, яке припускає встановлення та підтримку правил учасниками СРО без будь-якого схвалення або спеціального захисту з боку держави. Моніторинг за дотриманням добровільно прийнятих норм, а також за застосуванням штрафних санкцій у разі їх недотримання здійснюється відповідним органом саморегулювання.

Третій – змішаний вид саморегулювання, містить елементи двох вищезазначених видів. Він характерний для країн, де держава чітко визначила в законодавчому порядку, що дотримання норм саморегулювання еквівалентне дотриманню закону. Цей вид не передбачає ні обов'язкового членства, ні обов'язкового дотримання норм. Можлива перевірка дотримання членами встановлених норм і застосування санкцій до організацій, що не дотримуються цих норм. Держава зберігає за собою функцію ліцензування, а СРО делегується функція контролю в межах, визначених законом [16, С.318].

В Україні закріплена модель, наближена до змішаної система регулювання фондового ринку, але участь в СРО є обов'язковою умовою здійснення професійної діяльності на РЦП. Вона ґрунтується на поєднанні саморегулювання та державного регулювання, з пріоритетом останнього.

Одним із пріоритетних напрямків державної політики у сфері регулювання і нагляду є підвищення ролі СРО, визначення законодавчого статусу СРО на фондовому ринку і забезпечення ефективної їх взаємодії з регуляторними органами. В той же час, як зазначає Басова А.В. просте дублювання вимог законодавства в правилах і стандартах СРО, зводить їх регулятивну функцію, яка полягає у створенні додаткового регулювання, до "ретрансляції" встановлених законодавством норм [17, С.61].

Міжнародні стандарти діяльності професійних учасників та системи регулювання РЦП та інших фінансових інструментів визначає програмний документ (звіт) Міжнародної організації комісій з цінних паперів (IOSCO) "Цілі та принципи регулювання ринку цінних паперів", 1998 р. [18]. IOSCO визнає, що СРО можуть запропонувати учасникам ринку більш глибокий досвід функціонування ринку та мають можливість значно швидше, ніж уряд, підлаштовуватись під зміну ринкових умов. Загальною позитивною рисою СРО є їх відокремленість як регулятора від уряду (хоча уряд авторизує СРО та здійснює нагляд за ними) та участь СРО у функціонуванні галузі.

IOSCO не може запропонувати єдину модель регулювання фінансового ринку, оскільки не дотримується точки зору, що всі країни повинні використовувати британську модель з єдиним регулятором (по типу FSA) або модель типу twin peaks – з двома регуляторами, як у Австралії [7, С.144].

З позицій ефективного управління фондовим ринком та забезпечення за його допомогою впливу на соціально-економічний розвиток дуже важливим є завдання оптимізації його структури. При цьому слід за-

значити, що вирішення цього завдання неможливе адміністративним шляхом, адже фондовий ринок, як і будь-який інший, є насамперед саморегульованою структурою, на яку держава може впливати тільки опосередковано шляхом законодавчого регулювання та використання певних інструментів.

Саморегулювання ФР – це нормативне регулювання ринкових відносин на ФР на локальному рівні СРО професійних учасників ФР шляхом прийняття правил, стандартів здійснення учасниками такої організації певного виду професійної діяльності на фондовому ринку і операцій з цінними паперами та контроль за їх дотриманням.

Ст. 2 Модельного закону про саморегульовані організації, затвердженого Постановою Міжпарламентської Асамблеї держав учасниць країн СНД № 29-7 від 31.10.2007 р. [19] та ч. 1 ст. 2 Федерального закону Російської Федерації "Про саморегулівні організації" від 1.12.2007 р. визначає саморегулювання як самостійну і ініціативну діяльність, яка здійснюється суб'єктами підприємницької або професійної діяльності або недержавними пенсійними фондами на умовах їх об'єднання в СРО і змістом якої є розробка і встановлення правил і стандартів зазначеної діяльності, а також контроль за дотриманням вимог встановлених правил і стандартів. Саморегулювання здійснюється на умовах об'єднання суб'єктів підприємницької чи професійної діяльності в СРО – організаційну основу здійснення саморегулювання, регламентованого законом [20, С.62].

Проект Закону "Про саморегулівні організації" від 22.07.2011 р. [21] саморегулюванням визначає самостійну діяльність, яка здійснюється суб'єктами господарської або професійної діяльності, і задачею якої є розробка і встановлення стандартів і правил зазначеної діяльності, а також контроль за дотриманням вимог зазначених стандартів і правил на умовах об'єднання суб'єктів господарської або професійної діяльності в СРО (ст. 2).

Басова А.В., досліджуючи в дисертації правовий статус СРО, визначає саморегулювання як соціально значиму діяльність особливих статусних утворень (СРО) по формуванню підприємницьких відносин за допомогою встановлення правил і стандартів підприємницької діяльності, які не суперечать чинному законодавству, і здійсненню контролю за їх виконанням, а у випадках передбачених законодавством, за дотриманням норм законодавства, що регулює той чи інший вид діяльності [22, С.7]. Мрясова Ю.Р. під саморегулюванням розуміє самостійну та ініціативну діяльність недержавних економічних інститутів з розробки та встановлення правил поведінки, а також контролю за їх дотриманням [23, С. 47-51].

Плескачевський В.С. визначає саморегулювання як регулювання (правовстановлення і застосування) за допомогою загального (вільного) і інституційного (у формі СРО або бірж) права ринку[24]. Науменко А.В. підкреслює, що саморегулювання – це покладання на себе певних обмежень без будь-якого зовнішнього примусу. У економічній теорії саморегулювання визначається як інститут, в рамках якого групою агентів створюються, адаптуються і змінюються легітимні правила, що регулюють господарську діяльність цих агентів, і об'єкти регуляції мають можливість легітимно керувати поведінкою регулятора (контролера) [25, С.229].

Таким чином, сутність саморегулювання полягає у можливості для суб'єктів певного виду професійної діяльності, об'єднуючись на добровільній основі, самостійно здійснювати її регулювання (шляхом локальної нормотворчості) та контроль за її здійсненням. Змістом саморегулювання є засноване на нормах законодавства регулювання відносин в окремих сферах економічної діяльності, яке здійснюється на принципах самоорганізації, тобто без безпосереднього втручання держави.

Соціальна цінність саморегулювання для суспільства і держави (у співвідношенні з правом) полягає у тому, що позитивне право не може охопити всі сфери суспільних стосунків і (або) передбачити в диспозиції всі можливі прояви реальної практики взаємодії суб'єктів. У цих випадках на допомогу праву може приходити саморегулювання. Акти саморегулювання можуть заповнювати прогалини правового регулювання, конкретизувати нормативно-правові акти і за аналогією з правовими актами є формою виразу соціального нормування [26, С. 209-211]. Саморегулювання обумовлює скорочення державних витрат на регулювання і контроль у відповідних сферах діяльності, підвищується загальна ефективність державного управління за рахунок заміни оперативного контролю за підприємницькою або професійною діяльністю на законодавче регулювання [27, С. 97-98].

Основна ідея саморегулювання полягає у виконанні особами, що діють на визначеному ринку, правил і стандартів, які видаються не державою, а самими особами і ними ж затверджуються [28, С. 22]; саморегулювання здійснюється незалежно від наявності чи відсутності в законодавстві норм про СРО[29, С. 121]. Така точка зору відображує "ліберальний" підхід до саморегулювання, що пов'язує його з самоорганізацією суб'єктів[30, С. 1046]. Широкий підхід до саморегулювання обстоюють в своїх працях Тихомиров Ю.А. [31, С. 86-96; 32, С. 3-6] та Романіхін А.В. [33, С. 32-36]. Саморегулювання обумовлено передусім потребою в цьому самих підприємців і, що більш важливо, означало усвідомлену ними готовність за своїми діловими якостями, в умовах довіри населення бізнесу без зайвого втручання держави регулювати свою діяльність самостійно [34, С. 35].

Плескачевський В.С. механізмами саморегулювання в розвинених економіках визначає: звичаї ділового обороту, односторонні (добровільні) акти господарюючих суб'єктів, наприклад: кодекси корпоративного управління, інститути організованого саморегулювання – професійного суспільного регулювання в розвинених економіках (класифікатор): саморегульовані ринки: біржі, саморегулівні професії: лікарі, аудитори, оцінювачі, арбітражні керуючі, адвокати, нотаріуси, архітектори, саморегулівні організації: всі види (галузі) підприємницької діяльності [24].

В юридичній літературі близькою за змістом до саморегулювання визнається категорія корпоративного управління під яким розуміється керівництво добровільними об'єднаннями, внутрішнє управління в них. У внутрішній діяльності члени об'єднання керуються корпоративними нормами, а діяльність об'єднання скеровують створені ними органи [35, С. 333, 335, 347]. Ідея корпоративного управління обґрунтовується не тільки щодо корпорацій, як суб'єктів приватного права, але і щодо широкого кола некомерційних організацій. Але саморегулювання не тотожне корпоративному управлінню, а є лише його частиною, оскільки пов'язане лише із створенням та реалізацією суспільними інститутами соціальних нормативів [36, С. 47]. Юридична природа актів саморегулювання з загальнотеоретичних позицій відповідає деяким ознакам локальних актів, що регулюють внутрішньо організаційні відносини, актів корпоративного управління [36, С. 48].

Вищезазначений аналіз свідчить про наявність в чинному законодавстві окремих елементів законодавчого забезпечення інституту саморегулювання на фондовому ринку України. Подальші дослідження з проблематики обраної теми спрямовані на визначення поняття та правового статусу СРО, дослідження делегованої компете-

нції СРО та механізму координації державного регулювання та саморегулювання на фондовому ринку.

1. Хорт Ю. Саморегулівні організації професійних учасників фондового ринку // http://www.conferences.neasmo.org.ua/node/392 2. Заворотченко И.А. Саморегулируемые организации за рубежом // Журнал российского права. 2007. N 8. – С. 89 -98. 3. Грачев Д.О. Саморегулируемые организации: Зарубежный опыт и тенденции развития российского законодательства // Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения: Третий выпуск. – М.: ИЗиСП, 2006, № 6. – С. 42-46. 4. Степанова П. Саморегулируемые организации регулируются по-разному // Юридическая практика. – 2002. – № 33(243). – С. 7. 5. Перегудов И.В. Тай Ю.В. Саморегулируемые организации арбитражных управляющих // Вестник Высшего арбитражного Суда РФ. – 2003. – №7. – С.132 – 142. 6. Махина С.Н. Сущность и системные характеристики политико-правовой категории "децентрализация" в современном демократическом государстве // Государство и право. – 2006. – №7. – С. 21 – 30. 7. Зенькович Рынок ценных бумаг: административно-правовое регулирование. – М.: Волтерс Клувер, 2007. – 312 с. 8. Андреевский И.Е. Полицейское право. Том 1. Введение и часть 1, полиция безопасности 2-е изд., испр. и доп. СПб, 1874. – 648 с. 9. Ивановский В.В. Учебник административного права. (Полицейское право. Право внутреннего управления). 4-е изд., испр. и доп. Казань, 1911. – 516 с. 10. Тарасов И.Т. Лекции по полицейскому (административному) праву. М., 1910. – Т.2. – 264 с. 11. Шпилевский М.М. Полицейское право как самостоятельная отрасль правоведения. – Одесса, 1875. – 200 с. 12. Елистратов А.И. Основные начала административного права. – М., 1917. – 294 с. 13. Тарасов И.Т. Учение об акционерных компаниях. – К. 1878, переизд. М.: "Статут", 2000. – 666 с. 14. Барциц И.Н. Реформа государственного управления в России: правовой аспект. – М.: "Формула права", 2008. – 508 с. 15. Белявский Н.Н. Полицейское право (административное право). Конспект лекций (вместо литографических записок). 3-е изд., доп. – Петроград: Тип. "Екатерингоф. печ. Дело", 1915, 409 с. 16. Барсукова Е.О. Институт саморегулирования как способ снижения бремени государственного регулирования в сфере предпринимательства / Актуальные проблемы предпринимательского права / Под ред. канд. юр. наук. А.Е. Молотникова и Р.С. Куракина. – М.: Волтерс Клувер, 2011. – С. 314 – 330. 17. Басова А.В. Правила и стандарты саморегулируемых организаций как источники предпринимательского права // Юридический мир. – 2008. – №4 – С. 59-63. 18. Міжнародна організація комісій з цінних паперів (IOSCO) "Цілі та принципи регулювання ринку цінних паперів", 1998 р. [[Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.iosco.org 19. Модельный закон о саморегулированных организациях, принят Межпарламентской Ассамблеей государств-участников СНГ (Постановление N 29-7 от 31.10.2007 г.) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=997_i51 20. Лескова Ю.Г. Саморегулируемые организации в России: перспективы развития законодательства // Закон. – 2011. – №4. – С. 61 – 70. 21. Проект Закону "Про саморегулівні організації" від 22.07.2011 року) // [Електронний ресурс]. Режим доступу:http://www.dkrp.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=207260&cat_id=59517 22. Басова А.В. Саморегулируемые организации как субъекты предпринимательского права. автореф. к.ю.н. М., 2008. – 26 с. 23. Мрясова Ю.Р. Саморегулирование в системе государственного регулирования // Предпринимательское право. – 2009. – №1. – С. 47 – 51. 24. Плескачевский В.С. Концепция саморегулирования (общие положения) 2003 рік // Інтернет ресурс. Режим доступу: www.r-o-g.ru/files/Principy_SRO.ppt.ppt 25. Науменко А. В. Щодо переходу до саморегулювання оціночної діяльності в Україні // Часопис Київського університету права. – 2009. – № 44. – С. 229 – 234. 26. Васильева С., Заикин С., Лебедев А., Чаплинский А. (ГУ-ВШЭ) Право и саморегулирование как социальный капитал. XI Международная научная конференция по проблемам развития экономики и общества: в 3 кн.. Книга 3/ отв. ред. Е.Г. Ясин; Высшая школа экономики. Москва: Издательский дом НИУ ВШЭ, 2011. – С. 209 – 211. 27. Зинченко С.А., Галов В.В. Саморегулируемые организации в законодательстве России: проблемы и решения // Корпорации и учреждения: Сб. ст. / Отв. ред. М.А. Рожкова. – М., 2007. – С. 97–98. 28. Долинская В.В. Частноправовые формы и методы экономического саморегулирования / Законы России: опыт, анализ, практика. – 2009. – №2. – С. 22 – 30. 29. Грачев О.Д. Саморегулируемые организации: проблемы определения правового статуса // Журнал российского права. – 2004. – №1. – С.121-126. 30. Габов А.В. Ценные бумаги: вопросы теории и правового регулирования рынка. – М.: Статут, 2011. – 1104 с. 31. Тихомиров Ю.А. Право и саморегулирование // Журнал российского права. – 2005. – №9. – С. 86-96. 32. Тихомиров Ю.А. Право и экономическое саморегулирование // Законы России. – 2009. – №2. – С. 3-6. 33. Романихин А.В. Саморегулирование по-российски // Законодательство и экономика. – 2004. – №3. – С. 32-36. 34. Денисов С.А. Саморегулирование или самоорганизация // Гражданское право современной России/ Сост. О.М. Козырь и А.Л. Маковский. М.: Статут, 2008. – 252 с. 35. Чиркин В.Е. Публичное управление. Учебник. М.: Юристъ, 2004. – 475 с. 36. Васильева С. Саморегулирование и самоорганизация в системе демократии: внутри права, по ту сторону права или параллельно ему? // Сравнительное конституционное обозрение. – М.: Институт права и публичной политики, 2009, № 5 (72). – С. 39-51.

Надійшла до редколегії 12.04.12

О. Совгиря, канд. юрид. наук

КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ТА ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

У статті аналізуються питання щодо проблем взаємодії Уряду та центральних органів виконавчої влади. Характеризується вітчизняне законодавство із зазначеного питання та практика його реалізації, а також досліджуються окремі аспекти такої взаємодії у зарубіжних країнах.

Ключові слова: Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади.

В статье анализируются вопросы относительно проблем взаимодействия Правительства и центральных органов исполнительной власти. Характеризуется отечественное законодательство по указанному вопросу и практика его реализации, а также исследуются отдельные аспекты такого взаимодействия в зарубежных странах.

Ключевые слова: Кабинет Министров Украины, центральные органы исполнительной власти.

The article provides the analysis of problems arising in interaction between the Government and the central government agencies. The author scrutinizes the relevant national legislation together with practice of its realization and outlines some aspects of the mentioned interaction in foreign countries.

Keywords: the Cabinet of Ministers of Ukraine, central government agencies.

Загальновизнаним є положення про найбільшу динамічність органів виконавчої влади у державному механізмі. Це цілком пояснюється їх цільовим призначенням, великим обсягом оперативно-розпорядчих функцій та маневреністю. Рухомість і порівняно швидкі зміни в системі, структурі, компетенції і методах діяльності відповідно до змін політичних, економічних, соціальних та міжнародних ситуацій відрізняють виконавчі органи. Тому правове регулювання їх статусів і компетенції має першочергове значення для управління на всіх рівнях – державному, територіальному, локальному та корпоративному. Доводиться шукати баланс між положеннями про органи і поточні акти, завданнями та дорученнями. Нарешті, слід враховувати неформальні моменти, що "зміщують" вбік нормативну компетенцію [5, с. 181].

З огляду на це слушне твердження, питання про законодавче врегулювання взаємодії Уряду із іншими елементами системи органів виконавчої влади, його проблеми та перспективи видається особливо актуальним.

Центральні органи виконавчої влади у літературі пропонується визначати як систему міністерств, інших центральних органів виконавчої влади (державних комітетів, служб тощо), уповноважених відповідно до Конституції та законів України здійснювати комплексну реалізацію чинного законодавства та державної політики в певних секторах державотворення [4, с. 341].

Конституційно закріпленими напрямками взаємодії Уряду та центральних органів виконавчої влади є наступні положення Основного Закону:

Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади (частина 1 статті 113);

відповідно до пункту 9 статті 116 Конституції України, Кабінет Міністрів України спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади.

© Совгиря О., 2012